

‘Juist als we aan de toekomst willen denken, moeten we naar het verleden kijken’

Jan Marijnissen deed eind vorig jaar veel stof opwaaien met zijn pleidooi voor een *Huis der Historie*. Tijdens zijn tour door Zuid-Holland lichtte hij zijn voorstel toe en ging hij in debat met tegenstanders. Dat alles tegen de toepasselijke achtergrond van museumstad Leiden. Een verslag van Ronald Kennedy.

Het is beroerd gesteld met het historisch besef van de Nederlander, blijkt uit een recent onderzoek van het NIOD. De helft van de ondervraagden weet bijvoorbeeld niet wanneer de Gouden Eeuw plaatsvond. Ook de geschiedenistest van het Historisch Nieuwsblad leverde onlangs een bedroevend resultaat op met tenenkrommende antwoorden als ‘Willem van Oranje kwam in opstand tegen de Romeinen’. En zelfs politici laten het afweten. Zij scoorden enkele jaren geleden gemiddeld een 4,2 bij een geschiedenisproefwerk. Daarom ijvert Marijnissen, die overigens een 7 haalde, voor meer historisch besef. Onlangs riep hij in het tv-programma

Binnenhof op tot een ‘Huis der Historie’. Want alhoewel Nederland veel musea telt, blijft het aanbod fragmentarisch. Er zijn musea voor scheepvaart, visserij, volkenkunde en moderne kunst. Maar, betoogt Marijnissen: ‘Hét verhaal van de geschiedenis van de *lage landen bij de zee*’ wordt nergens verteld. Voor een herwaardering van het historisch besef zou het goed zijn als dat wél gebeurt.’ Voorbeelden die hem daarbij voor ogen staan zijn het *Museum of American History* in Washington en het *Haus der Geschichte* in Bonn en Leipzig. ‘Wat in Duitsland kan met zo’n ingewikkelde, dubbele geschiedenis, moet hier zeker ook kunnen.’ Jaarlijks trekt het *Haus*

der Geschichte zo’n vijf miljoen bezoekers.

‘Laten we eerst een fatsoenlijke tv-serie maken’

De museumdirecteuren staan niet te springen bij de plannen van Marijnissen. Oud-Rijksmuseumdirecteur Henk van Os vindt het maar *geroep*. ‘De historische afdeling van het Rijksmuseum besteedt alle aandacht aan onze wordingsgeschiedenis.’ Volgens hoogleraar Emmer is een nationaal museum zelfs onmogelijk, omdat er geen eenduidige geschiedenis van Nederland bestaat. ‘Ons verleden bevat nou eenmaal geen duidelijker boodschap dan dat

we de boel een beetje bij elkaar hebben gehouden.’ Volgens Emmer raakt de bezoeker van een Huis der Historie *de weg kwijt in het doolhof van de tegenstrijdige informatie*. ‘Laten we eerst maar eens proberen om een fatsoenlijke tv-serie te maken. Zo’n duur museum kan altijd nog.’

Marijnissen laat de kritieken uitgebreid de revue passeren tijdens zijn gastcollege aan de Leidse universiteit, en pareert ze moeiteloos. Hij hekelt de ‘nihilistische’ houding van Emmer: ‘Hij zegt feitelijk dat geschiedenis te ingewikkeld is voor de gewone man, daar verzet ik me tegen. Als historici niet in staat zijn om de geschiedenis in simpel Nederlands uit te leggen, dan stel ik vragen bij de capaciteit van de wetenschappers en niet bij die van zestien miljoen Nederlanders.’ Marijnissen verzekert dat hij vooral positieve reacties heeft gekregen op zijn voorstel. Bijvoorbeeld van NRC-columnist Leo Prick die schreef dat de museumbonzen uit eigen belang handelen en dat de in-

stellingen zich bedreigd voelen door nieuwe initiatieven om 'cultureel analfabetisme' te bestrijden. Het hoofdredactionele commentaar in De Volkskrant sprak van 'broodnijd' van museumdirecteuren. En historicus Van Rossum noemde zelfs al een locatie voor het museum: het Paleis op de Dam. 'Dat moeten we afpakken van de Oranjes.'

Geen gevaar voor opleving nationalisme

Marijnissen benadrukt in zijn college, voor pakweg honderd historici in spé en andere belangstellenden, dat de SP veel belang hecht aan historisch besef. 'We zijn dan wel makers van de toekomst, maar tevens maaksels van onze geschiedenis.' Hij geeft een voorbeeld van het inzicht dat een blik op het verleden kan verschaffen. 'Op straffe dat jullie me verdenken van een dubbele agenda. Kijk naar de sociale zekerheid. Daar is decennia aan gebouwd. Maar nu wordt het als vanzelfsprekend gezien. Als de actualiteit je enige referentiepunt is, neem je zaken als sociale zekerheid voor lief. We hebben de neiging om te zeggen: *dat is nou eenmaal zo*. Iemand met historisch besef leeft minder naar de waan van de dag en kan dingen ook op langere termijn zien.'

Volgens de fractievoorzitter is het *verhaal* de essentie van geschiedenis. Toch wil hij in het Huis der Historie niks verbloemen. Er moet ruimte komen voor zowel de glorierijke jaren van het VOC als voor de zwarte kant van de slavenhandel.

Vanuit het publiek komen bezorgde geluiden over een eventueel 'ultra-nationalistisch' karakter van zo'n nationaal museum. Marijnissen ontkracht dit: 'Dat is twintig jaar als argument gebruikt om onze wordingsgeschiedenis te verwaarlozen, maar ik ben helemaal niet bang voor nationalisme, een woord waar ik trouwens van gr-

wel. We zijn er namelijk zelf bij.' In Duitsland werd het *Haus der Geschichte* gesticht door Helmut Kohl, maar een onafhankelijk curatorium bewaakt de inhoud zodat propaganda uitgesloten is. 'Bovendien kun je bijvoorbeeld een onderwerp als migratie uitlichten, dat is namelijk van alle tijden,' zegt Marijnissen. 'Dan kun je mensen met xenofobe trekjes uitleggen dat het allemaal wel goed komt. De geschiedenis leert ons bijvoorbeeld dat de Hugenoten er ook heel lang over deden om Nederlands te leren.' Eenduidigheid bestaat niet in de geschiedenis, weet ook Marijnissen. 'Maar we moeten niet meteen geschiedenis links laten liggen, omdat hij te ingewikkeld zou zijn.' Het college wordt afgesloten met een luid applaus, waarna in de wandelgangen driftig wordt nagepraat.

Met het Efteling-effect de geschiedenis naar de mensen brengen

Later op de avond herhaalt Marijnissen zijn pleidooi in een debat in De Waag. Hij gaat daarbij de discussie aan met onderzoeker Patrick van der Duin, tegenstander van het Huis der Historie, en 'aarzelaar' Wim van der Weiden van de stichting *Actueel Verleden*. Van der Wei-

den bespeurt een 'verloren generatie van historisch besef'. Slechts 38 procent van de Nederlanders bezoekt ooit een museum. Hij wil dat verhogen door 'naar de mensen toe te gaan' en heeft daarbij het fictieve koppel Henk en Bianca voor ogen: 36 jaar, twee kinderen en mavo-opleiding. 'Zelf zullen ze niet snel naar een museum gaan,' legt hij uit. 'Maar ze kijken wel voetbal. Als we ze laten zien hoe dat ging in bijvoorbeeld de jaren '50, met Abe Lenstra en supporters met hoeden, dan verleden we ze onbewust tot een besef dat er meer is dan het heden.' Ook noemt hij het 'Efteling-effect': in 2003 was het Wereldnatuurfonds een van de weinige goede doelen met een groeiend ledental, mede door de attractie Pandadroom op het pretpark. Van der Weiden wil de geschiedenis naar de mensen toe brengen. Een idee waar Marijnissen zich goed in kan vinden. Van der Duin is sceptisch. In de Volkskrant schreef hij al: 'Het is niet raadzaam om bij Marijnissen in de auto te stappen. Hij kijkt niet naar de bochtige weg voor hem, maar slechts door zijn achteruitkijkspiegels die een helder beeld geven van de kaarsrechte weg achter hem.' Van der Duin stelt dat 'geschie-

denis een slechte raadgever is' en signaleert een overdaad aan geschiedkundigheid: van terugblikkende tv-programma's tot de nostalgische politiek van Balkenende en Donner. 'Er wordt te veel naar het verleden gekeken. Aangezien vernieuwing de enige constante is, lijkt me kijk op toekomst verdraaid handig. Vooruitzien is regeren.' Van der Meiden merkt op dat Van der Duin duidelijk geen historicus is: 'Alle goede futurologen, inclusief George Orwell, wisten veel van de geschiedenis.' Marijnissen tegen Van der Duin: 'U suggereert iets wat er juist niet is: politici kijken nog steeds te veel naar de korte termijn. Neem de problemen rondom de migratiestromen. Dat hadden we aan kunnen zien komen als we meer historisch inzicht hadden gehad. Maar doordat we er een taboe op legden, konden we niet meer rationeel nadenken. Juist als we aan de toekomst willen denken moet er ruimte zijn voor iets als een Huis der Historie.' De discussie in Leiden eindigde om tien uur, maar het debat over het Huis der Historie gaat door. Op korte termijn overlegt Marijnissen met een aantal prominente voorstanders over de verdere invulling van het idee, en over de weg die moet leiden tot realisering. ●

Foto: Kim Wittebol

Het debat in Leiden over het Huis der Historie